

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра ФІНАНСІВ
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030508 Фінанси і кредит
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою

(назва освітньої програми)

на тему: **«Формування місцевих бюджетів в умовах фіскальної
децентралізації»**
(назва теми)

Виконавець:

студент ЦЗФН факультету
Левченко Анастасія Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Науковий керівник:

Д.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Волохова Ірина Семенівна
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми На шляху демократичних перетворень та децентралізації влади в Україні місцеві бюджети перебувають у процесі реформування, що дозволяє збільшити обсяги фінансових ресурсів у розпорядженні місцевих органів влади та змінити засади управління через утворення об'єднаних територіальних громад. Вони посідають важливе місце у політиці економічного зростання держави як дієвий інструмент регіонального розвитку та механізм забезпечення населення відповідних територіальних одиниць суспільними послугами. Передумовою ефективного функціонування територіальних органів влади, у т.ч. місцевого самоврядування, є акумуляція ними фінансових ресурсів, достатніх для виконання покладених на них завдань та функцій, що забезпечує виконання принципу фінансової автономії.

Мета дослідження. Метою дослідження є поглиблення теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування місцевих бюджетів в умовах фіскальної децентралізації.

Завдання дослідження:

- визначити основні економічні умови формування місцевих бюджетів;
- з'ясувати соціально-економічну сутність процесу фіскальної децентралізації;
- виділити соціальну складову процесу фінансової децентралізації та здійснити оцінку її впливу на фінансове забезпечення місцевих бюджетів;
- узагальнити досвід формування місцевих бюджетів у сусідніх країнах та визначити перспективи й можливості його використання в Україні;
- виявити тенденції формування дохідної частини та здійснити оцінку фінансового забезпечення місцевих бюджетів;

- визначити роль міжбюджетних відносин у формуванні доходної частини місцевих бюджетів;
- визначити напрями удосконалення механізмів фінансового забезпечення місцевого самоврядування;
- запропонувати шляхи формування та зміцнення механізму фінансової самостійності органів місцевого самоврядування.

Об`єктом дослідження є процес формування місцевих бюджетів в умовах фіскальної децентралізації.

Предметом дослідження є відносини, що виникають у процесі формування місцевих бюджетів в умовах фіскальної децентралізації в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення основних завдань було використано низку методів дослідження таких, як: діалектичний метод пізнання, метод порівняння, узагальнення, систематизації та синтезу (при дослідженні процесів формування та використання фінансових ресурсів місцевого самоврядування); групування, графічний аналіз, (у процесі оцінки показників формування та використання місцевих бюджетів).

Інформаційна база дослідження становлять нормативно-правові акти України, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, матеріали бюджетного моніторингу Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень, Міжнародного центру перспективних досліджень, а також публікації в наукових та періодичних виданнях, матеріали науково-методичних конференцій, дисертаційні та монографічні роботи з обраного напрямку наукового дослідження.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (76 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 85

сторінок. Основний зміст викладено на 63 сторінках. Робота містить 6 таблиць, 15 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

у першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ» зазначаються економічні умови формування місцевих бюджетів. Досліджується соціально-економічна сутність процесу фіскальної децентралізації. Розглядається досвід зарубіжних країн в системі формування місцевих бюджетів;

у другому розділі «ОЦІНКА СТАНУ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ» увагу приділено дослідженню джерел фінансових ресурсів місцевого самоврядування. Проведено аналіз забезпечення місцевих бюджетів податковими надходженнями. Розкрита роль міжбюджетних відносин у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування;

у третьому розділі «ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ДОХОДІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ» визначено напрями удосконалення механізмів фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Визначені вектори вдосконалення системи бюджетного вирівнювання в Україні.

ВИСНОВКИ

У проведеному дослідженні обґрунтовані теоретичні основи та розроблені рекомендації щодо формування фінансової автономії місцевого самоврядування за рахунок коштів місцевих бюджетів в умовах фіскальної децентралізації.

Основні висновки виконаного дослідження полягають у наступному.

Для ефективного здійснення процесу фіскальної децентралізації необхідні економічні умови формування місцевих бюджетів. Соціально-економічна сутність процесу фіскальної децентралізації полягає в тому, що це – процес розподілу та перерозподілу фіскальних ресурсів між окремими

територіальними громадами. Звідси випливає, що чим більше державою буде надано прав місцевому самоврядуванню на формування, затвердження, виконання податкових зобов'язань, то тим краще будуть використовуватися фіскальні ресурси окремих територіальних громад, регіонів, країни для вирішення питань місцевого значення.

Соціальна складова процесу фіскальної децентралізації уможливорює якісне та обґрунтоване задоволення соціальних потреб місцевого населення завдяки наближеності органів місцевого самоврядування до населення та безпосередній зацікавленості у подальшому соціально-економічному розвитку, не може байдуже ставитися до порушення принципу територіальної справедливості щодо наявності доступу до суспільних благ. Тобто, рішення про надання суспільних благ приймають саме місцеві мешканці, які отримують ці блага та сплачують податки і збори з метою оплати їх надання.

Досвід зарубіжних країн в системі формування місцевих бюджетів доводить, що необхідною умовою заможних територіальних громад в Україні є наявність відповідальних місцевих органів влади, які повинні володіти певними фінансовими можливостями для надання необхідного обсягу суспільних послуг і розбудови соціальної інфраструктури. Окрім того, доступ місцевих органів влади досліджуваних країн до податкових надходжень залежить від їх здатності адміністрування того чи іншого податку; видів видатків, які місцеві органи влади зобов'язуються фінансувати; готовності органів державної влади делегувати збір податків на місцевому рівні; конституційних і законодавчих вимог бюджетного законодавства тощо. Важливе значення мають фіскальна та/або фінансова автономія місцевої влади при формуванні доходної бази бюджетів територіальних громад.

Процес фіскальної децентралізації в Україні змінює підходи до формування і використання джерел фінансових ресурсів місцевого самоврядування. Водночас, склад та структура доходів місцевих бюджетів залежить від стану поточної макроекономічної ситуації та перспектив

зміцнення платоспроможності територіальних громад зокрема, зумовлених впливом вирівнювання надходжень, ефекту масштабу від нерівномірного проведення нормативно-грошової оцінки земель, розвитку туристичної інфраструктури в регіональному розрізі, зростання соціальних виплат через активну внутрішню міграцію населення тощо.

Незабезпечення місцевих бюджетів України податковими надходженнями за період 2010-2018рр. Здійснює вплив низки ухвалених змін у податковому та бюджетному законодавстві щодо формування складу та структури податкових надходжень місцевих бюджетів. Роль міжбюджетних відносин у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування на третьому етапі розвитку системи вертикального вирівнювання місцевих бюджетів в Україні полягає у реалізації стратегії підтримки, для якої властивий високий рівень бюджетної підтримки та деяка залежність від бюджетів вищих рівнів протягом аналізованого періоду. Рівень дотаційності бюджетів об'єднаних територіальних громад значно нижчий у порівнянні з рівнем дотаційності місцевих бюджетів за рахунок отримання об'єднаними територіальними громадами відповідних ресурсів і видаткових повноважень, а також їх виходу на міжбюджетні відносини напряму з Державним бюджетом України.

Вдосконалення механізму фінансового вирівнювання адміністративно-територіальних одиниць та проведення реформи міжбюджетних відносин в Україні можуть мати позитивні результати, коли вектором їх проведення буде вирішення таких основних завдань:

- 1) збільшення доходної бази місцевих бюджетів шляхом часткового перерозподілу доходів державного бюджету;
- 2) збільшення питомої ваги бюджетів територіальних громад міст, селищ, сіл та ОТГ;
- 3) розширення переліку та збільшення питомої ваги місцевих податків і зборів;

4) перегляд ставок та баз оподаткування місцевими податками та зборами в напрямку їх, відповідно, збільшення та розширення;

5) забезпечення компенсації втрат надходжень місцевих бюджетів, пов'язаних з наданням державою пільг зі сплати податків, зборів і обов'язкових платежів;

6) стимулювання соціально-економічного розвитку територій;

7) удосконалення механізму надання місцевим бюджетам субвенцій з Державного бюджету України. Розподіл фінансових ресурсів держави має здійснюватися з урахуванням мережі закладів соціально-культурної сфери тієї чи іншої адміністративно-територіальної одиниці, об'єктів інфраструктури та пріоритетних напрямків розвитку, передбачених програмами розвитку місцевості чи регіону;

8) розробка урядом постанов про розподіл коштів інвестиційних субвенцій та порядок їх використання;

9) забезпечення стабільної нормативно-правової бази.

На наш погляд, розроблені рекомендації і пропозиції наповнять місцеві бюджети, сприятимуть розвитку місцевого оподаткування в Україні, нададуть більшої фінансової автономії органам місцевого самоврядування.